

گفت‌وگوی «جوان» با مدرس و محقق حوزوی پیرامون اهمیت ارتقای جایگاه مادری در جامعه

قوانین مانقش مادری و اجتماعی زنان راهماهنگ نمی‌کند



مادری بی‌تردید یک عشق و بالاترین جایگاهی است که یک زن می‌تواند به آن دست یابد. با وجود این و به رغم ارزشی که در اسلام و سبک زندگی اسلامی برای جایگاه مادری وجود دارد، تغییرات سبک زندگی و پارادایم‌های اجتماعی و گرایش به غرب موجب شده است این جایگاه والاد در جامعه اسلامی آفتور که باید و شاید تکریم نشود؛ موضعی که با فرهنگ ایرانی و اسلامی در تضاد است و یکی از موانعی است که موجب می‌شود خانم‌ها تمایل چندانی به فرزندآوری و مادر شدن نداشته باشند و تصور کنند قرار گرفتن در جایگاه سادری مانع از پیشرفت و تعالی آنها می‌شود. این در حالی است که فرزندان تداوم تعالی انسانی یک مادر به حساب می آیند و همین مسئله ارزش و اهمیت جایگاه سادری را مضاعف می‌کند. سراغ مریم اشرفی‌گودرزی، مدرس و محقق حوزوی رفته و در این رابطه با وی گفت‌وگو کرده‌ایم.

■ ■ ■

خانم اشرفی! با وجود جایگاه بالای مادری در ایران و فرهنگ ما به نظر می‌رسد این جایگاه در نگاه اجتماعی به واسطه برخی مسائل از جمله تقلید از غرب در ارائه الگوی زن موفق تضعیف شده‌است. نگاه شما به این موضوع چیست؟

یکی از موضوعات اساسی که باید در یاب دلایل کم‌رنگ شدن جایگاه مادری در جامعه نسبت به آنچه آموزه‌های دینی و فرهنگی و باورهای عمیق ایرانی و اسلامی به ما آموخته بودند به آن توجه کنیم، این است که ما به سمت گرت‌برداری از جوامع غربی حرکت کرده‌ایم. زمانی که ما با دنیای مدرنیته و پیشرفت‌های چشمگیر آن مواجه شدیم برای اینکه بخواهیم خودمان را به آن سری از پیشرفت‌ها و دستاوردهای علمی برسانیم، به این نکته توجه کرده بود، در حق نداشتیم از مرزهای اخلاقی و حدود عبور کنیم، این در حالی است که جامعه غرب برای دستیابی به شرایط امروزش و برای آنکه مسیر این نوع زندگی را تسهیل کند، از آن‌رزش‌های اخلاقی و انسانی عبور کرده بود، در حالی که لزوماً اینطور نیست که ما اگر بخواهیم یک جامعه تکنولوژیک، مدرن و پیشرفته داشته باشیم، باید از ارزش‌های خودمان بگذریم. یکسری مؤلفه‌های سرعت‌دهنده پیشرفت در کشورهای غربی، موجب به کارگیری انسان‌ها در زمینه‌هایی شده که منافع نظام سرمایه‌داری را بهتر تأمین و سودجویی بیشتر را برای سرمایه‌داران طمع ممکن کند، به همین منظور بوده است که تضعیف جایگاه انسانی بانوان را ساهدیم، زیرا می‌توانست یکسری موانع را از سر راه

سرما به‌دارن برارد و این موجب شد در دنیای غرب شروع به تضعیف جایگاه‌های انسانی کنند تا بتوانند نیروی تکاثر طلب درون خودشان را به فعلیت برسانند و آن را آشکار کنند. آنها تلاش نکردند تمام مؤلفه‌های وجودی انسان را با همدیگر به رشد و ارتقا برسانند بلکه با زیاده‌روی در مادی‌گرایی و زیاده‌طلبی موجب شدند این تصور نهادینه شود که باید حتماً برای رسیدن به این دستاوردها از یکسری ارزش‌ها عبور کرد تا بتوانند سود بیشتر را با سرعت بیشتر برای خودشان تسهیل کنند، پس شاهد به‌کارگیری نیروی بانوان در جامعه با روش‌های نامرئوع و نامربوط با شخصیت اصیل زنان بودیم و این باعث شد یکی از جایگاه‌های مهمی که زن در دنیا به آن مفتخر شده و آن جایگاه مادری است تضعیف و با آسیب جدی مواجه شود. طبیعتاً وقتی خانمی تصمیم به فرزندآوری می‌گیرد، باید مراحن را طی کند و این مراحل قسمت مهمی از وجود یک زن را با خود همراه

و مشغول می‌کند. این مشغول شدن برای دنیای غرب مطلوب نیست و آن را مغایر با سرعت و کیفیت پیشرفتی می‌دانند که فکر می‌کنند باید هرچه سریع‌تر مسیر آن را طی کنند و پشت سر بگذارند. متأسفانه زمانی که ما شروع به الگوبرداری از جوامع مدرن کردیم، این نکته را فراموش کردیم که حق نداریم برای رسیدن به یکسری از مطامع از ارزش‌ها و باورهای اسلامی و انسانی خودمان عبور و ترجمه غلط آن جوامع را تکرار کنیم.

تبعات تضعیف جایگاه مادری در جامعه چه خواهد بود؟
طبیعتاً وقتی جایگاه مادر در جامعه تضعیف شود، جایگاه

میداً و مقصد به مادر ختم می‌شود. هم به لحاظ فیزیولوژیک خاستگاه وجودی انسان وجود مادرش است و هم به لحاظ تربیتی مادر است که اولین آموزه‌های انسان بودن با هر روشی از ارزش‌ها و باورهای اسلامی و انسانی خودمان

به وجود می‌آورد، اگر این تربیت و پرورش درست شکل بگیرد، نهایتاً انسان‌سازی منجر به جامعه‌سازی می‌شود و بازخورد این به خود انسان باز می‌گردد، چون انسان‌ها در بستر همین جامعه دریافت‌هایی خواهند داشت که این دریافت‌ها می‌تواند در شکل‌گیری مسیر تعالی‌شان نقش داشته و مؤثر باشد. سیاست‌هایی که در یک جامعه اتخاذ می‌شود، برگرفته از تربیتی است که در مجموع وقتی کنار هم قرار می‌گیرد، آن سیاست‌ها و تدابیر را شکل می‌دهد، پس می‌بینیم که تا این اندازه نقش مادر مهم است. اگر ما بخواهیم سبک‌زندگی را در یک وجود متجلی ببینیم و متصور شویم باید تسویری از مادر را در ذهن خودمان تداعی کنیم.

در حال حاضر قوانین موجود از جایگاه مادری حمایت می‌کند و چه ضرورتی وجود دارد زمینه‌های لازم برای رشد و ارتقای اجتماعی و خانوادگی زنان فراهم باشند و به خانم‌ها کمک کند بتوانند میان نقش‌های اجتماعی و نقش مادری و همسری خود

در کتب و دین ما در ادبیاتی که به کار گرفته می‌شود، مهم‌ترین مسئله در پرورش انسان است. وقتی جایگاه مادر رو به افول برود و تضعیف شود، تربیت انسانی رو به ضعف می‌گذارد. وقتی ما انسان‌های تربیت‌نشده و پرورش نیافته که نتوانسته‌اند از مؤلفه‌های انسانی و آگاهی نسبت به شخصیت خودشان به واسطه دامان مادر و آغوش مادر بهره‌مند شوند، داشته باشیم، طبیعتاً آن جامعه نمی‌تواند یک جامعه رشد یافته انسانی و کمال‌گرا باشد. یک اجتماع باید شرایطی را فراهم کند که در بستر آن انسان فرصت به فعلیت رساندن استعدادهای الهی خودش را داشته باشد. مادر در آموزه‌های دینی و باورهای اعتقادی و همینطور فرهنگ کهن، ارزش و جایگاه بسیار بالایی دارد. ما می‌بینیم که ارزش است که ما این جمله معروف بهشت زیر قدم‌های

مادر است را داریم.

و مفهوم این جمله از نگاه شما چیست؟
اگر انسانی قرار است به سعادت مطلوب دست پیدا

کند که لیاقت بهشتی شدن را داشته باشد، باید از دامان مادر رشد و پرورش درستی پیدا کرده باشد و باید از تربیت مادر به خوبی بهره‌مند شده باشد. باید لطافت‌های وجودی مادر را خوب دریافت کرده باشد تا یک شخصیت رشد یافته در چارچوب تعادلی نسبت به احساسات و عقلانیت را داشته باشد. پس با توجه به اینکه جامعه متشکل از این‌ها بشریت و انسان‌ها شکل می‌گیرد و تربیت تک‌تک افراد و نحوه پرورش و رشد آنها ماهیت یک جامعه را به لحاظ فرهنگی اعتقادی و انسانی به وجود می‌آورد، اگر این تربیت و پرورش درست شکل بگیرد، نهایتاً انسان‌سازی منجر به جامعه‌سازی می‌شود و بازخورد این به خود انسان باز می‌گردد، چون انسان‌ها در بستر همین جامعه دریافت‌هایی خواهند داشت که این دریافت‌ها می‌تواند در شکل‌گیری مسیر تعالی‌شان نقش داشته و مؤثر باشد. سیاست‌هایی که در یک جامعه اتخاذ می‌شود، برگرفته از تربیتی است که در مجموع وقتی کنار هم قرار می‌گیرد، آن سیاست‌ها و تدابیر را شکل می‌دهد، پس می‌بینیم که تا این اندازه نقش مادر مهم است. اگر ما بخواهیم سبک‌زندگی را در یک وجود متجلی ببینیم و متصور شویم باید تسویری از مادر را در ذهن خودمان تداعی کنیم.

در حال حاضر قوانین موجود از جایگاه مادری حمایت می‌کند و چه ضرورتی وجود دارد زمینه‌های لازم برای رشد و ارتقای اجتماعی و خانوادگی زنان فراهم باشند و به خانم‌ها کمک کند بتوانند میان نقش‌های اجتماعی و نقش مادری و همسری خود

جمع‌بندند؟
به لحاظ جایگاه قوانین باید توجه کنیم که از آنچه در آموزه‌های دین و شریعت ما برای حفظ شأن و جایگاه مادری وجود دارد و با توجه به اهمیتی که ذکر کردیم، باید اهمیت جایگاه و نقش مادری در تک‌تک ماده‌هایی که به عنوان قانون وضع می‌شود، لحاظ شود. اگر قرار باشد یک زن تصمیم به فرزندآوری بگیرد و سختی و مشقت مادر شدن را که البته یکی از زیباترین لذت‌های دنیا را با خود دارد، نخواهد بپذیرد و قبول کند، باید از یک بستر امنیت و آرامش برخوردار باشد و این وابسته به قوانینی است که در محیط خانواده و اجتماع برای تسهیل این شرایط مادری و پذیرفتن نقش مادری وضع می‌شود. ما باید حتماً با توجه به تأکیداتی که حضرت امام خامن‌ای درباره اهمیت جایگاه مادری و فرزندآوری دارند، در این مسیر حرکت کنیم، البته به لحاظ علمی و عقلی هم نمی‌توان منکر شد که ما به جامعه جوان نیاز داریم تا بتوانیم به اهداف و آرمان‌های مان دست پیدا کنیم و نیاید اجازه دهیم جامعه ما به لحاظ سنی به سمت سالخوردگی پیش برود. از سوی دیگر دنیا نیازمند انسان‌هایی است که با معرفت حقیقی دین آشنا شده باشند و حیف است که ما از چنین امت و مردمانی برخوردار باشیم اما این مردمان به فکر این نباشند که نسل خود را پرورش بدهند و افرادی را تربیت کنند که بتوانند بار امات الهی را در دنیا به دوش بکشند، پس باید به قوانینی که قرار است جایگاه سادری را برای بانوان ما تثبیت کنند و آرامش و امنیت خاطر را برای مادران فراهم کنند، توجه کنیم. ما موظفیم در قوانین هر چه بیشتر و بیشتر آرامش و امنیت مادران را لحاظ کنیم. در حال حاضر به دلایل متعدد این آرامش و باور در بانوان ما که می‌توانند با کمک فضای خانواده و جامعه از مسئولیت مادری بریابند، تضعیف شده و این آنها را دچار ترس کرده و به عوامل بازدارنده فرزندآوری تبدیل شده است. امام خامن‌ای تأکیدات بسیار مهمی درباره مسائل بانوان داشتند و باید بگوییم این موارد را

برای سیاست‌گذاری‌ها در موضوعات مادرزن و خانواده مورد توجه قرار دهیم. باید وضعیت جامعه را به لحاظ اجتماعی، سیاسی و فرهنگی به گونه‌ای لحاظ کنیم که دغدغه برای بانوانی که هم خواهان پیشرفت و کمک به نسبی هم به لحاظ اقتصادی و هم به لحاظ فرهنگی وجود نداشته باشد. چه قوانینی که مستقیم به نقش مادری مرتبط می‌شود، مثل قوانین معین محیط کار و تحصیل برای بانوانی که هم خواهان پیشرفت و کمک به جامعه و خانواده و هم خواهان نقش مادری هستند. اما ما هنوز نتوانسته‌ایم قوانین لازم را برای هماهنگی بین این نقش‌های مادران وضع کنیم. علاوه بر این همانطور که رهبری هم به این موضوع تأکید داشتند، باید قوانین به گونه‌ای باشد که کسی اجازه خشونت‌ورزی نسبت به بانوان را پیدا نکند و به خودش اجازه ندهد امنیت بانوان را در مخاطره قرار دهد.

برای سیاست‌گذاری‌ها در موضوعات مادرزن و خانواده مورد توجه قرار دهیم. باید وضعیت جامعه را به لحاظ اجتماعی، سیاسی و فرهنگی به گونه‌ای لحاظ کنیم که دغدغه برای بانوانی که هم خواهان پیشرفت و کمک به نسبی هم به لحاظ اقتصادی و هم به لحاظ فرهنگی وجود نداشته باشد. چه قوانینی که مستقیم به نقش مادری مرتبط می‌شود، مثل قوانین معین محیط کار و تحصیل برای بانوانی که هم خواهان پیشرفت و کمک به جامعه و خانواده و هم خواهان نقش مادری هستند. اما ما هنوز نتوانسته‌ایم قوانین لازم را برای هماهنگی بین این نقش‌های مادران وضع کنیم. علاوه بر این همانطور که رهبری هم به این موضوع تأکید داشتند، باید قوانین به گونه‌ای باشد که کسی اجازه خشونت‌ورزی نسبت به بانوان را پیدا نکند و به خودش اجازه ندهد امنیت بانوان را در مخاطره قرار دهد.

در بحث اهمیت موضوع خانه‌داری برای زنان چطور، آیا این نقش با نقش آفرینی زنان در جامعه تضاد دارد یا می‌توان بین آن تعادل برقرار کرد؟

تصریح امام خامن‌ای بر موضوع خانه‌داری به عنوان مهم‌ترین وظیفه زنان که منطبق بر فطرت، تمایلات انسانی و الهی آنهاست، بسیار جایگاه مهمی دارد. باید نقش خانه‌داری را بسیار جدی گرفت، در عین حال ایشان توجیه صحیح داشته‌اند که خانه‌داری به معنی خانه‌نشینی نیست و اگر بخواهیم جامعه‌ای بالنده داشته باشیم، نیازمند بانوان فرهیخته‌ای هستیم که بتوانند به درستی و به شایستگی در علوم‌ی که برای اعتلای جامعه لازم است و در آن استعداد و توانایی دارند، فعالیت کنند و بتوانند به عنوان یک شخصیتی که علم لازم را برای یک زندگی سالم و ساختن زندگی سالم کسب کرده نقش آفرینی کنند، به خصوص در نقش‌هایی که واقعاً به حضور بانوان نیاز داریم. رهبری با هر گونه به انفعال و به حاشیه کشاندن نقش‌های زنانه به شدت مخالف هستند و پیشرفت بانوان را رکن اساسی پیشرفت جامعه می‌دانند، اما این ابزار خودش را نیاز دارد و همچنین در نظر گرفتن ویژگی‌های خدآوند برای یک زن قرار داده برای هر نوع فعالیت سیاسی، اجتماعی و آموزشی موضوعی مهم است. طبیعتاً مسئولان هم باید به فکر باشند تا از این نیروی عظیمی که در بانوان وجود دارد، در جایگاه خودش استفاده کنند، همچنان که رهبری هم تأکید داشتند که باید در رابطه با په‌کارگیری بانوان اندیشه‌ساز تعبیر جدی صورت بگیرد تا جامعه از استعداد‌های شگرف زنانه محروم نشود.

وبتیرین



نقش مادر

در تربیت فرزندان

یکی از مسائلی که اکثر خانواده‌ها در رابطه با کودکان خود با آن مواجه هستند، چگونگی تشویق کردن کودکان به کار‌های خوب و پسندیده است؛ اینکه والدین در زمان انجام یک کار پسندیده از جانب کودک‌شان چه رفتاری از خود نشان دهند که انگیزه وی برای انجام دوباره را در پی داشته باشد. برخی خانواده‌ها برای تشویق فرزند خود به کار خوب به وی هدیه‌ای شامل پول یا اسباب‌بازی یا حتی یک شکلات یا آبنامی می‌دهند. اما سؤال این است که در این زمینه تشویق تا چه میزان می‌تواند مؤثر باشد. خانواده‌هایی هم هستند که برای بر حذر داشتن کودکان خود از انجام کار‌های بد یا شیطنت به آنها هدیه می‌دهند. ترسی که در این مورد وجود دارد این است که کودک نسبت به دریافت جایزه بعد از هر کار خوب یا دوری از هر کار بد منتظر دریافت هدیه و جایزه بماند و به نوعی یک رفتار شرطی در او به وجود آید.

با وجودی که یکی از بهترین راه‌ها برای تشویق کودک با رفتار‌های خوب، استفاده از سیستم جایزه دادن است اما باید توجه داشت این روش در کودکان دو سال به بالا بیشتتر نتیجه می‌دهد، البته والدین باید راجع به رفتار خوب و خوشایند و برعکس رفتار ناخوشایند برای کودک توضیح دهند و در مورد جایزه‌اش نیز به او بگویند، البته باید توجه داشت هیچ قانون کلی برای کودک خوب بودن وجود ندارد، اما برای آنکه یک کودک سالم و شاد را تربیت کنید، لازم است عشق و علاقه خود را به او نشان دهید. به حرف‌های کودک‌تان گوش دهید. به او احساس امنیت بدهید او را تشویق کنید، رفتار‌های نامناسب او را مورد انتقاد قرار دهید، نه خود او را.

صبور و شکیبای باشید. برای کودک‌تان وقت کافی بگذارید. کودکان وقتی به تکرار یک رفتار و ادامه آن تمایل نشان می‌دهند که به خاطر آن پاداش و مورد توجه قرار بگیرند همچنین زمانی یک رفتار را ترک می‌کنند که آن رفتار رد می‌شود. تداوم و ثبات واکنش‌های شما برابر یک رفتار بسیار مهم است، زیرا باعث می‌شود کودک بداند چه زمان مورد توجه قرار می‌گیرد و چه زمان تشویق می‌شود و به این ترتیب گیج نمی‌شود. بی‌گمان بهترین روش تربیت که مبتنی بر شناخت حقیقت انسان و همه نیاز‌های روحی و روانی اوست، راه وحی است و قرآن کریم آیین خود را از بهترین آیین تربیت برای کل بشر معرفی کرده است.

کتاب نقیض صادر در تربیت فرزندان نوشته فریبا صداقت‌فر و آر عزیز، آداب و مسائل تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان را از جنبه مذهبی و بر اساس آیات و روایات بررسی می‌کند.

در بخشی از کتاب نقش صادر در تربیت فرزندان می‌خوانیم:

اگر نوجوانی نتواند به والدین خود اعتماد بکند، به طور طبیعی از حوزه اثرپذیری و تربیت آنها خارج می‌شود. فرزندان به سان درختانی هستند که در آب و خاک خانه رشد می‌کنند و معمولاً متناسب با همان آب و خاک میوه می‌دهند. پدر و مادر دل‌سوز به منظور تربیت صحیح فرزندان خود باید کنترل اعمال، حالات و عواطف خود را جدی بگیرند و خوشبختن را بی‌قیسد، آزاد، بی‌تعهد و بی‌مسئولیت احساس نکنند. اگر لازم باشد که آنها در این راه محرومیتی را بپذیرند، باید چنین کنند. مثلاً از رفتن به برخی مهمانی‌ها که اثرات نامطلوب بر فرزندان دارد بپرهیزند، جلوی خشم خود را بگیرند، در ارتباط با همسر خود با گذشت و سازش بیشتری رفتار کنند تا در حد ممکن از بروز اختلاف و درگیری جلوگیری نمایند.

روی‌خط‌زنان

■ **خزلی: رهبر معظم انقلاب زن را زندگی می‌داند**
انسیه خزلی، در حساب توتیتیر خود با اشاره به دیدار جمعی از زنان فرهیخته با مقام معظم رهبری نوشت: «محمدالله وده دیدار بانوان در آستانه میلاد حضرت زهرا(س) محقق شد و باز هم بهره‌مندی از باورهای متعالی و نگاه زیبایی‌رهبری.» وی افزود: «رهبری که زن را زندگی می‌داند و از آن تعبیر به هوای تنفس می‌کند و هویت او در آزادی می‌بیند؛ آزادی از مردسالاری تحقیرآمیز غرب.»

■ **باز‌نمایی‌الگوی زن انقلابی**

از جمله مأموریت‌های مهم رسانه ملی است رئیس سازمان صداوسیما باز‌نمایی هر چه درخشان‌تر و باز‌نمود واقعی از ابعاد اجتماعی، سیاسی و فرهنگی حضور زن مسلمان در خانواده و جامعه و ضرب‌دادن به الگوی زن موفق و انقلابی به‌عنوان مأموریت‌های مهم رسانه ملی در دوره تحول این سازمان تأکید کرد. پیمان جبیلی با اشاره به اهمیت موضوع مشترک زن و خانواده میان رسانه ملی و معاونت زنان و خانواده ریاست جمهوری عنوان کرد: تاکنون فعالیت‌های متنوع و راهگشایی در این حوزه انجام شده است، اما رسانه ملی همچنان خود را در این میانه هم می‌بیند و سعی کرده است در دوره تحول، ابعادی نو و مغفول مانده از زن ایرانی را نیز در قالب رسانه باز‌نمایی کند.

خواهاند شد. دختران بازمانده تا زمانی که همسر و شغلی نداشته باشند، می‌توانند مستمری بیمه‌شده یا مستمری‌بگیر مرحوم را دریافت کنند. لازم است این گروه از مستمری‌بگیران (دختران بازمانده) سالانه به بخش مربوط به مستمری‌بگیران در سامانه خدمات غیر حضوری تأمین اجتماعی مراجعه و فرم تعهدنامه فرزندان اناث را تکمیل و مشخصات و نشانی خود را در این فرم قید کنند و متعهد شوند به سبب نداشتن همسر و شغل، شرایط دریافت مستمری را دارند تا پرداخت مستمری آنها ادامه داشته باشد. سازمان

برقراری تعهدات بلندمدت از جمله پرداخت مستمری باز‌نشستگی، از کار افتادگی و بازماندگان از جمله مهم‌ترین تعهدات بیمه‌ای سازمان تأمین اجتماعی است که بیمه‌شدگان و بازماندگان واجد شرایط آنان می‌توانند در صورت احراز شرایط قانونی، از این حمایت‌ها بهره‌مند شوند. به موجب قانون تأمین اجتماعی تمام بازماندگان واجد شرایط مستمری‌بگیران از کار افتاده کلی، باز‌نشسته یا بیمه‌شدگان متوفی، در صورت احراز شرایط مقرر